

ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА РОБОТУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Процес інтеграції України до європейського співтовариства та світової глобалізованої економіки поряд з низкою беззаперечних переваг таких, як прискорення темпів іноземних інвестицій, насичення споживчого ринку якісною імпортною продукцією, створює також і певні небезпеки (на зразок посилення залежності від інших країн і міжнародних фінансових інституцій та втрати внутрішнього ринку збуту вітчизняними виробниками через неспроможність витримати конкурентну боротьбу із закордонними фірмами). Все вищевикладене першочергово стосується процесів у банківській системі, оскільки саме рівень її розвитку є певним індикатором стану економіки та найбільш глобалізованою її ланкою. Більше того, вона є одним з головних факторів економічного розвитку країни, оскільки забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів і від ефективності її функціонування й залежатиме подальша ефективність економічних перетворень. Прихід іноземного капіталу дає можливість покращити рівень фінансового обслуговування в країні, збільшити капіталізацію банків, залучити в економіку додаткові фінансові ресурси. Разом з тим, участь іноземних банків у вітчизняній банківській системі створює певні ризики як для функціонування самої банківської системи (низький відносний рівень конкурентоспроможності вітчизняних банків може призвести до витіснення їх з ринку зарубіжними), так і для регулювання фінансово-економічних процесів у країні (прикладом є масовий відтік іноземного капіталу з економік азійських країн під час кризи 1998 року, який поставив їх на межу банкрутства).

З огляду на це, багато країн створюють бар'єри на шляху іноземного капіталу та банківських установ з метою обмеження їх участі в економіці та фінансовій системі. Ці бар'єри поділяються на дві групи: формальні (заборона на створення філій та купівлю банківських установ) та неформальні (аргументована відмова у наданні дозволів центральним банком або іншим уповноваженим органом на здійснення операцій з купівлі-продажу банків, реєстрацію банків з іноземним капіталом тощо).

Вплив іноземного капіталу на роботу банківської системи України можна досліджувати шляхом визначення якості виконання нею притаманних функцій за умови різного розміру іноземного капіталу в капіталі вітчизняної банківської системи. Основними з них є: здійснення розрахунково-касового обслуговування (проведення розрахунків в країні); залучення вільних коштів населення та організацій на рахунки; забезпечення економіки фінансовими ресурсами; дотримання монетарної та валютної стабільності. Проаналізувавши світовий досвід, можна зробити висновки, що прихід

іноземного капіталу в банківську систему країн призводить до таких наслідків:

1. Дещо покращується рівень розрахунково-касового обслуговування за рахунок залучення іноземних спеціалістів та технологій, хоча рівень цих спеціалістів та якість технологій є доволі низькими за західними міркам, що зумовлено процесами світової фінансової конкуренції.

2. Підвищуються темпи залучення коштів на рахунки у банках, що зумовлюється покращенням якості обслуговування та відносно більшою довірою до всесвітньо відомих банківських установ з боку населення. Однак іноземні банки не особливо зацікавлені у залученні відносно дорогих українських фінансових ресурсів, їм вигідніше залучити їх в країнах ЄС, де вони значно дешевші.

3. Разом з іноземними банками в економіку має надійти також додатковий фінансовий капітал, що має покращити рівень фінансування потреб економіки, але це відбувається лише за умови прийняттого співвідношення ризик/дохід для іноземного інвестора та фінансуються, як правило, проекти за участю іноземних учасників.

4. Монетарна та валютна стабільність з приходом іноземних банків має зрости, що зумовлено додатковим залученням фінансового капіталу, закордонних технологій та спеціалістів. Однак це станеться лише за умови дотримання в Україні та країнах походження іноземних банків економічної стабільності. У іншому разі іноземний капітал має властивість швидко вилучатись з економіки та перебазовуватись у країни з більш стабільною економікою. Важливою тут також є проблема керованості банківської системи, оскільки існує точка зору, що Національний банк не матиме достатніх важелів впливу на діяльність іноземних банків. Проте вона доволі дискусійна, оскільки вони діятимуть в межах українського законодавства та керівниками цих банків, як правило, є українські банкіри. Тому можна стверджувати лише про послаблення неформального впливу НБУ на банки з іноземним капіталом.

Аналізуючи вплив приходу іноземних банків та капіталу на роботу вітчизняної банківської системи, важливим є чітке розмежування цих банків на дві групи: західні (європейсько-американські) та східні (російсько-азіатські). Банки з цих груп сильно відрізняються як за рівнем менеджменту, так і за економічними показниками, відповідно і наслідки їх приходу будуть різними. Однаковою є лише їхня мета – отримання прибутку, розширення сфери впливу та підтримка власного бізнесу. Розвиток економіки України та підвищення її конкурентоспроможності до завдань іноземних банків не входять, тому Україна в особі НБУ та інших владних органів повинна максимально чітко відстоювати інтереси вітчизняних банків та економіки, для чого мають бути розробленими та за потреби застосовуватись інструменти регулювання рівня іноземного капіталу в банківській системі.

Отримані у процесі дослідження результати обумовлюють актуальність економіко-математичного дослідження наслідків залучення іноземного капіталу в банківську систему країни для її функціонування з метою визначення потреби (або відсутності такої) у регулюванні зростання його частки в капіталі банківської системи та визначенні оптимального його рівня, який, з одного боку, сприяв би розвитку банківської системи та економіки, а, з іншого – не створював би для них неприйнятно високого ступеня ризиків.

Другов, О.О. Вплив іноземного капіталу на роботу банківської системи України [Текст] / О.О. Другов // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: зб. тез доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 травня 2006 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2006. – 110 с.